



EVROPSKA  
KOMISIJA

Bruselj, XXX  
[...] (2021) XXX draft

ANNEX

## **PRILOGA**

**k**

### **SPOROČILO KOMISIJE**

**Odobritev vsebine osnutka**

### **SPOROČILO KOMISIJE**

**Smernice o uporabi konkurenčnega prava EU za kolektivne pogodbe v zvezi z delovnimi pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih**

**PRILOGA**  
**SPOROČILO KOMISIJE**

**Smernice o uporabi konkurenčnega prava EU za kolektivne pogodbe v zvezi z delovnimi pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih**

**OSNUTEK**

**1. UVOD**

- (1) Te smernice določajo načela za oceno sporazumov med podjetji, sklepov podjetniških združenj in usklajenih ravnanj (v nadaljnjem besedilu skupaj: sporazumi), sklenjenih na podlagi kolektivnih pogajanj med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih<sup>1</sup> in drugimi podjetji (v nadaljnjem besedilu: nasprotna stranke<sup>2</sup>) v zvezi z delovnimi pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih, v skladu s členom 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: člen 101 PDEU).
- (2) S členom 101 PDEU so prepovedani sporazumi med podjetji, ki omejujejo konkurenco na notranjem trgu, zlasti če neposredno ali posredno določajo nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja. Pravila konkurence EU temeljijo na členu 3(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki določa, da Unija vzpostavi notranji trg, vključno s sistemom, ki preprečuje izkrivljanje konkurence<sup>3</sup>.
- (3) Člen 3(3) PEU tudi določa, da si Unija prizadeva za „visoko konkurenčno socialno tržno gospodarstvo, usmerjeno v polno zaposlenost in socialni napredek“. Zato Unija prepoznava pomembno vlogo socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj ter se v skladu s členom 152 PDEU zavezuje k „pospeševanju dialoga med socialnimi partnerji ob upoštevanju njihove avtonomije“. S členom 28 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah se prav tako priznava pravica do kolektivnih pogajanj in ukrepov. Izboljšani delovni pogoji in ustrezna socialna zaščita so tudi temeljna načela evropskega stebra socialnih pravic, v skladu s katerim sta potrebna „posvetovanje s socialnimi partnerji glede zasnove in izvajanja ekonomskih, zaposlitvenih in socialnih politik v skladu z nacionalnimi praksami“ ter njihovo spodbujanje k „pogajanjem in sklenitvi kolektivnih pogodb v zadevah, ki jih zadevajo“<sup>4</sup>.
- (4) Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) je upoštevalo cilje socialne politike EU, ko je v okviru kolektivnih pogajanj med delodajalci in delavci odločilo, da so nekatere omejitve konkurence sestavni del kolektivnih pogodb med organizacijami, ki zastopajo delodajalce in delavce, in potrebne za izboljšanje

---

<sup>1</sup> V teh smernicah se izraz „samozaposlene osebe brez zaposlenih“ nanaša na osebe, ki nimajo pogodbe o zaposlitvi ali niso v delovnem razmerju in ki se pri opravljanju zadevnih storitev zanašajo predvsem na lastno delo.

<sup>2</sup> V teh smernicah se izraz „nasprotna stranke“ nanaša na podjetja, s katerimi samozaposlene osebe brez zaposlenih sklepajo pogodbe (tj. njihove profesionalne stranke), vključno z združenji takih podjetij.

<sup>3</sup> Naslov VII, poglavje 1, oddelek 1, PDEU in Protokol št. 27 k PEU in PDEU.

<sup>4</sup> Evropski steber socialnih pravic, točka 8; [https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles\\_sl](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sl).

delovnih pogojev<sup>5</sup>. Glede na to sporazumi, sklenjeni v okviru kolektivnih pogajanj med delodajalci in delavci, ki so po značilnostih in namenu namenjeni izboljšanju delovnih pogojev (vključno s plačilom), ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU in zato ne kršijo konkurenčnega prava EU<sup>6</sup>.

- (5) Sodišče je nadalje pojasnilo, da ta izključitev s področja uporabe člena 101 PDEU zajema tudi kolektivne pogodbe, sklenjene med delodajalci in delavskimi organizacijami, ki se pogajajo v imenu in za račun svojih navidezno samozaposlenih članov<sup>7</sup>, torej ponudnikov storitev v položaju, primerljivem s položajem delavcev<sup>8</sup>. V tem okviru je Sodišče ugotovilo, da je posameznik navidezno samozaposlena oseba, če: (i) deluje po navodilih svojega delodajalca zlasti glede svobode izbire delovnega časa, kraja in vsebine svojega dela; (ii) ni udeležena pri poslovnem tveganju tega delodajalca ter (iii) je vključena v podjetje navedenega delodajalca v času trajanja delovnega razmerja. Ta merila se uporabljajo ne glede na to, ali se zadevna oseba šteje za samozaposleno po nacionalnem pravu iz davčnih, upravnih ali organizacijskih razlogov, in jih je treba presojati od primera do primera ob upoštevanju dejstev v posameznem primeru<sup>9</sup>.
- (6) V zadnjih letih se je trg dela korenito spremenil, na kar so vplivali trend oddajanja dejavnosti poslovnih in osebnih storitev podizvajalcem in v zunanje izvajanje ter digitalizacija proizvodnih procesov in vzpon gospodarstva spletnih platform. Samozaposlitev v EU je razmeroma veliko, njihovo število pa se je v zadnjih letih močno povečalo, predvsem v gospodarstvu spletnih platform.
- (7) Ta razvoj je sicer povečal prožnost in dostopnost trga dela, vendar je v nekaterih primerih privedel tudi do težkih delovnih pogojev v gospodarstvu spletnih platform in širše. Čeprav samozaposlene osebe niso v celoti vključene v poslovanje svojega naročnika enako kot delavci, nekatere med njimi morda še vedno niso popolnoma neodvisne od svojega naročnika ali pa nimajo dovolj pogajalske moči, da bi lahko vplivale na svoje delovne pogoje. Poleg tega so številne samozaposlene osebe med krizo zaradi COVID-19 postale še ranljivejše, saj je njihova izguba zaslužka še toliko

<sup>5</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točka 22; sodba z dne 21. septembra 1999, Albany International BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430, točka 59; sodba z dne 11. decembra 2007, International Transport Workers' Federation in Finnish Seamen's Union/Viking Line ABP in OÜ Viking Line Eesti, C-438/05, EU:C:2007:772, točka 49, in sodba z dne 9. julija 2009, 3F/Komisija Evropskih skupnosti, C-319/07, EU:C:2009:435, točka 50.

<sup>6</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točka 23; sodba z dne 21. septembra 1999, Albany International BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430, točka 60; sodba z dne 21. septembra 1999, Brentjens' Handelsonderneming BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen, C-115/97, EU:C:1999:434, točka 57; sodba z dne 21. septembra 1999, Maatschappij Drijvende Bokken BV/Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven, C-219/97, EU:C:1999:437, točka 47; sodba z dne 12. septembra 2000, Pavel Pavlov in drugi/Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, C-180/98, EU:C:2000:428, točka 67; sodba z dne 21. septembra 2000, Hendrik van der Woude/Stichting Beatrixoord, C-222/98, EU:C:2000:475, točka 22, in sodba z dne 3. marca 2011, AG2R Prévoyance/Beaudout Père et Fils SARL, C-437/09, EU:C:2011:112, točka 29.

<sup>7</sup> V nasprotju z dejanskimi samozaposlenimi osebami, ki lahko svobodno izbirajo svojo dejavnost, kraj, čas in način dela ter ga opravljajo na lastno odgovornost.

<sup>8</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točki 30 in 31.

<sup>9</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točki 36 in 37.

večja zaradi šibkih ali neobstoječih državnih sistemov socialne varnosti in namenskih podpornih ukrepov<sup>10</sup>.

- (8) Kadar so samozaposlene osebe na splošno v položaju, primerljivem s položajem delavcev, jih lahko nacionalni organi/sodišča v posameznih primerih obravnavajo kot navidezno samozaposlene osebe in jih prerazvrstijo med delavce. Nekatere skupine se lahko štejejo za delavce tudi na podlagi pravne domneve. Vendar lahko v primerih, ko te osebe niso prerazvrščene med delavce, z dostopom do kolektivnih pogajanj še vedno izboljšajo svoje delovne pogoje.
- (9) Prepoved iz člena 101 PDEU velja za podjetja, kar zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihov pravni status in način financiranja.<sup>11</sup> Zato dejanske samozaposlene osebe, vključno s posamezniki, ki delajo sami, načeloma pomenijo podjetja v smislu člena 101 PDEU, ker svoje storitve odplačno ponujajo na nekem trgu in opravljajo dejavnosti kot neodvisni gospodarski subjekti<sup>12</sup>. Ponudnik storitev lahko izgubi status podjetja ne le, če je v praksi v podrejenem položaju, temveč tudi v primerih ekonomske odvisnosti, kar se presoja na podlagi dejstev v posameznem primeru<sup>13</sup>. Trenutni razvoj dogodkov na trgu dela in zlasti pojav gospodarstva spletnih platform povečujeta negotovost v zvezi z okoliščinami, v katerih se lahko šteje, da kolektivne pogodbe, ki jih sklenejo samozaposlene osebe ali so sklenjene v njihovem imenu, ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU.
- (10) V teh smernicah je ob upoštevanju navedenega pojasnjeno, da (i) nekatere kategorije kolektivnih pogodb ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU in (ii) da Komisija ne bo ukrepala še proti nekaterim drugim kategorijam kolektivnih pogodb.
- (11) V teh smernicah je razloženo, kako bo Komisija uporabljala konkurenčno pravo EU, brez poseganja v uporabo drugih pravil ali načel prava EU. Te smernice ne vplivajo na posebne pravice držav članic na področju socialne politike ali na avtonomijo socialnih partnerjev. Prav tako ne posegajo v opredelitve pojmov „delavec“ ali „samozaposlena oseba“ po nacionalnem pravu<sup>14</sup>. Ne vplivajo na pristojnosti držav

<sup>10</sup> Evropski parlament, Poročilo z dne 13. oktobra 2021 o položaju umetnikov in okrevanju kulturnega sektorja v EU (2020/2261(INI)), Odbor za kulturo in izobraževanje, [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283\\_SL.html#title1](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283_SL.html#title1).

<sup>11</sup> Sodba z dne 23. aprila 1991, Klaus Höfner in Fritz Elser/Macrotron GmbH, zadeva C-41/90, EU:C:1991:161, točka 21; sodba z dne 16. novembra 1995, Fédération Française des Sociétés d'Assurance, Société Paternelle-Vie, Union des Assurances de Paris-Vie in Caisse d'Assurance et de Prévoyance Mutuelle des Agriculteurs proti Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, zadeva C-244/94, EU:C:1995:392, točka 14, in sodba z dne 11. decembra 1997, Job Centre coop. arl., zadeva C-55/96, EU:C:1997:603, točka 21.

<sup>12</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točka 27; sodba z dne 28. februarja 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas/Autoridade da Concorrência, C-1/12, EU:C:2013:127, točki 36 in 37, in sodba z dne 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio/Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, točka 45.

<sup>13</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točka 33, in sodba z dne 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio/Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, točki 43 in 44.

<sup>14</sup> V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je bistvena značilnost delovnega razmerja okoliščina, da oseba za „nek čas v korist druge osebe in po njenih navodilih opravlja delo, v zameno za katero prejme plačilo“. Opozoriti je treba, da se razvrstitev osebe kot „delavca“ ali „samozaposlene osebe“ določi predvsem za vsak primer posebej po nacionalnem pravu in ob upoštevanju sodne prakse Sodišča. Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točka 34; sodba z dne 21. februarja 2013, L. N./Styrelsen for Videregående

članic ali socialnih partnerjev glede organizacije kolektivnih pogajanj v okviru delovnega prava ali na možnost pogodbenih strank, da v skladu s pravom EU ali nacionalnim pravom zahtevajo prerazvrstitev svojega zaposlitvenega statusa (ali pristojnih organov/sodišč za presojo takih primerov).

- (12) Te smernice prav tako ne posegajo v nadaljnjo razlago člena 101 PDEU, ki jo bo Sodišče podalo v zvezi s kolektivnimi pogodbami. Ne vplivajo na uporabo konkurenčnega prava EU, kot ga člen 42 PDEU in ustrezna zakonodaja EU<sup>15</sup> določata v zvezi s kmetijskim in ribiškim sektorjem. Poleg tega se uporabljajo brez poseganja v uporabo člena 101(3) PDEU, s katerim so iz člena 101(1) PDEU izvzeti sporazumi, ki (i) prispevajo k izboljšanju proizvodnje/distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka; (ii) potrošnikom zagotavljajo pravičen delež koristi; (iii) vsebujejo le nujne omejitve konkurence in (iv) glede znatnega dela zadevnih izdelkov ali storitev pogodbenicam ne omogočajo izključitve konkurence<sup>16</sup>.
- (13) Da bi se izognili dvomu, kolektivne pogodbe, ki jih sklenejo samozaposlene osebe in ki niso zajete v teh smernicah, ne kršijo samodejno člena 101 PDEU, temveč je potrebna posamična presoja.

## **2. SPLOŠNO PODROČJE UPORABE TEH SMERNIC**

*(a) Vrste sporazumov, ki jih zajemajo te smernice*

- (14) Te smernice se uporabljajo za vse sporazume, o katerih se kolektivno pogajajo in/ali jih kolektivno sklenejo določene kategorije samozaposlenih oseb brez zaposlenih na eni strani in njihove nasprotne stranke na drugi strani (v nadaljnjem besedilu: kolektivne pogodbe), če po svojih značilnostih in namenu zadevajo delovne pogoje takih samozaposlenih oseb brez zaposlenih.
- (15) Te smernice se brez poseganja v diskrecijsko pravico držav članic glede obsega in oblike kanalov kolektivnega zastopanja samozaposlenih oseb uporabljajo za vse oblike kolektivnih pogajanj, od pogajanj prek socialnih partnerjev ali drugih združenj do neposrednih pogajanj skupine samozaposlenih oseb brez zaposlenih z njihovimi nasprotnimi strankami ali združenji teh nasprotnih strank. Zajemajo tudi primere, ko želijo biti samozaposlene osebe brez zaposlenih zajete z obstoječo kolektivno pogodbo, sklenjeno med nasprotno stranko, za katero delajo, in skupino delavcev/samozaposlenih oseb brez zaposlenih.
- (16) Delovni pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih vključujejo vprašanja, kot so plačilo, delovni čas in delovni vzorci, dela prosti dnevi, dopust, fizični prostori, v katerih se delo opravlja, zdravje in varnost, zavarovanje in socialna varnost ter

---

Uddannelser og Uddannelsesstøtte, C-46/12, EU:C:2013:97, točka 40, in sodba z dne 10. septembra 2014, Iraklis Haralambidis/Calogero Casilli, C-270/13, EU:C:2014:2185, točka 28.

<sup>15</sup> Členi 206 do 210 Uredbe (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 922/72, (EGS) št. 234/79, (ES) št. 1037/2001 in (ES) št. 1234/2007 (UL L 347, 20.12.2013, str. 671). Člena 40 in 41 Uredbe (EU) št. 1379/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o skupni ureditvi trgov za ribiške proizvode in proizvode iz ribogojstva in o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1184/2006 in (ES) št. 1224/2009 ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 104/2000 (UL L 354, 28.12.2013, str. 1).

<sup>16</sup> Sporočilo Komisije – Obvestilo – Smernice o uporabi člena 81(3) Pogodbe (UL C 101, 27.4.2004, str. 97, odstavek 34).

pogoji, pod katerimi ima samozaposlena oseba brez zaposlenih pravico prenehati opravljati svoje storitve, na primer zaradi kršitve sporazuma o delovnih pogojih. Vendar je treba sporazume, na podlagi katerih se samozaposlene osebe brez zaposlenih kolektivno odločijo, da ne bodo opravljale storitev za določene nasprotnne stranke, na primer ker nasprotna stranka ni pripravljena skleniti sporazuma o delovnih pogojih, presojati posamično. Taki sporazumi omejujejo ponudbo dela in zato lahko vzbujajo pomisleke glede konkurence. Če je mogoče dokazati, da je taka usklajena zavrnitev opravljanja dela potrebna in sorazmerna za pogajanja o kolektivni pogodbi ali njeno sklenitev, se za namene teh smernic obravnava enako kot kolektivna pogodba, s katero je povezana (ali bi bila povezana v primeru neuspešnih pogajanj).

- (17) Sklenitev kolektivnih pogodb predpostavlja določeno stopnjo usklajevanja med več strankami na vsaki pogajalski strani pred sklenitvijo kolektivne pogodbe. Tako usklajevanje je lahko v obliki sporazuma, izmenjave informacij ali komunikacije med strankami na obeh pogajalskih straneh, da bi se določil skupni pristop k vsebini in obliki pogajanj (npr. večstransko ali z imenovanjem predstavnikov). Če je tako usklajevanje potrebno in sorazmerno za pogajanja o kolektivni pogodbi ali njeno sklenitev, se za namene teh smernic prav tako obravnava enako kot kolektivna pogodba, s katero je povezano.
- (18) Te smernice ne zajemajo odločitev združenj ali sporazumov med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih zunaj okvira pogajanj (ali priprav na pogajanja) z nasprotno stranko, da bi se izboljšali delovni pogoji samozaposlenih oseb. Zlasti ne zajemajo sporazumov, ki presegajo ureditev delovnih pogojev z določitvijo pogojev (zlasti cen), pod katerimi samozaposlene osebe brez zaposlenih ali nasprotna stranka ponujajo storitve potrošnikom<sup>17</sup>, ali ki omejujejo svobodo delodajalcev, da najamejo ponudnike dela, ki jih potrebujejo.

#### **Primer 1**

*Okoliščine:* samozaposleni dostavljavci brez zaposlenih zagotavljajo svoje storitve na treh platformah za dostavo, ki delujejo v mestu B. Med platformami za dostavo in dostavljavci je sklenjena kolektivna pogodba, ki določa plačila, ki jih morajo platforme plačevati dostavljavcem za njihove storitve, ter minimalne obveznosti na področju zdravja in varnosti platform do dostavljavcev. V kolektivni pogodbi je določeno, da lahko dostavljavci svoje storitve omejijo na določeno območje mesta. Mesto je tako s pogodbo razdeljeno na tri ločena območja, po eno za dostavljavce vsake platforme. Samozaposleni dostavljavci brez zaposlenih v mestu B se med seboj ločeno dogovorijo, da ne bodo opravili več kot 20 dostav v štirih urah na delovni dan.

<sup>17</sup> Člen 2(1) Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 304, 22.11.2011, str. 64).

*Analiza:* zgled vsebuje dva sporazuma med podjetji v smislu člena 101 PDEU: (i) kolektivno pogodbo med platformami in samozaposlenimi dostavljavci brez zaposlenih; (ii) ločen sporazum med samozaposlenimi dostavljavci brez zaposlenih o največjem številu dostav. Kolektivna pogodba je zajeta s temi smernicami, saj je rezultat kolektivnih pogajanj in ureja delovne pogoje (plačila, zdravstvene in varnostne pogoje), pod katerimi samozaposleni dostavljavci brez zaposlenih opravljajo storitve za platforme. Vendar se del kolektivne pogodbe, s katerim je ozemlje mesta razdeljeno med tri platforme, ne nanaša na njihove delovne pogoje, temveč pomeni sporazum o delitvi trga, ki bi kot tak lahko omejeval konkurenco zaradi cilja v skladu s členom 101 PDEU<sup>18</sup>.

Nasprotno pa ločeni sporazum med samozaposlenimi dostavljavci brez zaposlenih o številu dostav na delovni dan ni rezultat kolektivnih pogajanj med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih in njihovimi nasprotnimi strankami, zato ga te smernice ne zajemajo, temveč ga je treba analizirati ločeno.

## ***Primer 2***

*Okoliščine:* športni klubi v državi članici X se med seboj dogovorijo, da športnikov v času trajanja njihovih pogodb z zadevnim športnim klubom ne bodo najemali drug od drugega. Klubi se usklajujejo tudi glede višine plačila športnikov, starejših od 35 let.

*Analiza:* dogovori med športnimi klubi so sporazumi med podjetji v smislu člena 101 PDEU. Ti dogovori niso zajeti s temi smernicami, saj se o njih ne pogajajo samozaposlene osebe brez zaposlenih in njihove nasprotne stranke ter zato niso kolektivne pogodbe. Prvi dogovor bi lahko kršil člen 101 PDEU, saj omejuje konkurenco med športnimi klubi pri zaposlovanju najboljših športnikov na trgu. Tudi drugi dogovor (določitev plačila) bi lahko kršil člen 101 PDEU, saj gre v bistvu za dogovor med konkurenti (klubi) o znižanju njihovih vhodnih stroškov.

Na splošno ta zgled ponazarja prakse podjetij na trgih dela, ki očitno ne spadajo na področje uporabe teh smernic in bi lahko kršile člen 101 PDEU. Zlasti sporazumi med športnimi klubi iz zgleda bi lahko kršili člen 101 PDEU, ne glede na to, ali se nanašajo na samozaposlene osebe ali na delavce.

<sup>18</sup> Enaka ugotovitev bi veljala, če bi kolektivna pogodba vključevala klavzulo, ki bi urejala druga vprašanja, ki presegajo delovne pogoje, na primer delovni čas, v katerem bi vse tri platforme zagotavljale svoje storitve.

*(b) Osebe, ki jih zajemajo te smernice*

- (19) Te smernice zajemajo kolektivne pogodbe v zvezi z delovnimi pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih (glej oddelka III in IV teh smernic). V teh smernicah se izraz „samozaposlene osebe brez zaposlenih“ nanaša na osebe, ki nimajo pogodbe o zaposlitvi ali niso v delovnem razmerju in ki se pri opravljanju zadevnih storitev zanašajo predvsem na lastno delo. Samozaposlene osebe brez zaposlenih lahko za opravljanje svojih storitev uporabljajo določeno blago ali sredstva. Čistilec na primer uporablja pripomočke za čiščenje, glasbenik pa igra glasbeni instrument. V teh primerih se blago uporablja kot pomožno sredstvo za opravljanje končne storitve, zato se šteje, da se samozaposlene osebe brez zaposlenih zanašajo na lastno delo. Nasprotno pa se te smernice ne uporabljajo za primere, ko je gospodarska dejavnost samozaposlene osebe brez zaposlenih zgolj delitev ali izkoriščanje blaga ali sredstev ali nadaljnja prodaja blaga/storitev. Če samozaposlena oseba brez zaposlenih na primer oddaja stanovanje ali nadalje prodaja avtomobilske dele, se ti dejavnosti nanašata na izkoriščanje sredstev in nadaljnjo prodajo blaga, ne pa na opravljanje lastnega dela.
- (20) Oddelek III teh smernic določa kategorije kolektivnih pogodb, ki vključujejo samozaposlene osebe brez zaposlenih, za katere Komisija meni, da ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU, oddelek IV pa določa kategorije kolektivnih pogodb, proti katerim Komisija ne bo ukrepala. Kategorije samozaposlenih oseb brez zaposlenih in/ali kolektivnih pogodb, opredeljene v oddelkih III in IV teh smernic, bi morale spoštovati in v celoti upoštevati splošna načela, ki opredeljujejo področje uporabe teh smernic in so določena v tem oddelku II.

**3. ZA KOLEKTIVNE POGODBE SAMOZAPOSLENIH OSEB BREZ ZAPOSLENIH, KI SO V POLOŽAJU, PRIMERLJIVEM S POLOŽAJEM DELAVCEV, SE NE UPORABLJA ČLEN 101 PDEU**

- (21) V primerih, ko se šteje, da so samozaposlene osebe brez zaposlenih v položaju, ki je primerljiv s položajem delavcev, je treba za njihove kolektivne pogodbe šteti, da ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU, ne glede na to, ali izpolnjujejo merila za navidezno samozaposlene osebe (glej odstavek 5 teh smernic)<sup>19</sup>.
- (22) Sodišče je odločilo, da se kolektivna pogodba, ki zajema samozaposlene izvajalce storitev, lahko šteje za rezultat dialoga med socialnimi partnerji, če so ponudniki storitev v položaju, primerljivem s položajem delavcev<sup>20</sup>, in potrdilo, da „v današnjem gospodarstvu ni vedno lahko ugotoviti, ali imajo nekateri samozaposleni ponudniki storitev status podjetja“<sup>21</sup>. Sodišče je prav tako odločilo, da lahko „ponudnik storitev izgubi status samozaposlenega gospodarskega subjekta in posledično status podjetja, če ne določa samostojno svojega ravnanja na trgu, temveč je od svojega naročnika popolnoma odvisen, ker ne nosi nobenega finančnega in

<sup>19</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media proti /Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, in sodba z dne 21. septembra 1999, Albany International BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430.

<sup>20</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, točka 31.

<sup>21</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411, točka 32.

poslovnega tveganja glede njegove dejavnosti in deluje kot pomožni organ, ki je vključen v podjetje navedenega naročnika“<sup>22</sup>.

- (23) Komisija na podlagi teh meril in ob upoštevanju razvoja dogodkov na trgu dela EU in na nacionalni ravni (v smislu zakonodaje in sodne prakse) za namene teh smernic meni, da so naslednje kategorije samozaposlenih oseb brez zaposlenih v položaju, primerljivem s položajem delavcev, in da kolektivne pogodbe, ki jih sklenejo, zato ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU<sup>23</sup>:

*(a) Ekonomsko odvisne samozaposlene osebe brez zaposlenih*

- (24) Samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki svoje storitve opravljajo izključno ali pretežno za eno nasprotno stranko, so verjetno v položaju ekonomske odvisnosti od te nasprotne stranke. Na splošno take samozaposlene osebe brez zaposlenih svojega ravnanja na trgu ne določajo samostojno in so v veliki meri odvisne od svoje nasprotne stranke, saj so sestavni del njenega poslovanja. Poleg tega je verjetneje, da prejemajo navodila v zvezi z opravljanjem svojega dela. Vprašanje ekonomske odvisnih samozaposlenih oseb je prepoznano v številnih nacionalnih zakonodajah, ki takim samozaposlenim osebam brez zaposlenih priznavajo pravico do kolektivnih pogajanj, če izpolnjujejo merila, določena v ustreznih nacionalnih ukrepih<sup>24</sup>.
- (25) Komisija meni, da je samozaposlena oseba brez zaposlenih v položaju ekonomske odvisnosti, če vsaj 50 % svojega skupnega letnega dohodka, povezanega z delom, zasluži pri eni sami nasprotni stranki. Zato kolektivne pogodbe v zvezi z izboljšanjem delovnih pogojev, sklenjene med ekonomsko odvisnimi samozaposlenimi osebami brez zaposlenih in nasprotno stranko, od katere so ekonomsko odvisne, ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU, tudi če nacionalni organi/sodišča zadevnih samozaposlenih oseb niso prerazvrstili med delavce.

**Primer 3**

*Okoliščine:* podjetje X je arhitekturno podjetje, ki za izvedbo svojih projektov najema veliko (samozaposlenih) arhitektov. Arhitekti 90 % svojih dohodkov ustvarijo v podjetju X. Po kolektivnih pogajanjih s podjetjem X sklenejo pogodbo, ki določa največ 45 ur delovnega časa na teden, letni dopust v višini 26 koledarskih dni in določene stopnje plačila glede na raven izkušenj arhitekta.

<sup>22</sup> Sodba z dne 4. decembra 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, točka 33, in sodba z dne 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio/Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, točki 43 in 44.

<sup>23</sup> Nekatere samozaposlene osebe brez zaposlenih lahko spadajo v več kategorij iz teh smernic.

<sup>24</sup> Na primer, Nemčija na podlagi člena 12a zakona o kolektivnih pogodbah v različici, objavljeni 25. avgusta 1969 (zvezni uradni list I, str. 1323), kakor je bil nazadnje spremenjen s členom 8 zakona z dne 20. maja 2020 (zvezni uradni list I, str. 1055), ali Španija na podlagi člena 11 zakona 20/2007 z dne 11. julija 2007 o statusu samozaposlitve, uradni list št. 166 z dne 12. julija 2007, strani 29964 do 29978, sta se obe oprli na merilo ekonomske odvisnosti. Nekatere samozaposlene osebe brez zaposlenih lahko spadajo v več kategorij v teh smernicah.

*Analiza:* samozaposleni arhitekti se tako kot drugi neodvisni izvajalci na splošno štejejo za podjetja za namene člena 101 PDEU, zato se ta določba uporablja za sporazume med njimi. Vendar pa sporazum, sklenjen med samozaposlenimi arhitekti in podjetjem X, ne spada na področje uporabe člena 101 PDEU, saj gre za kolektivno pogodbo v zvezi z delovnimi pogoji med podjetjem X in posamezniki, za katere se lahko šteje, da so v položaju, primerljivem s položajem delavcev (v smislu njihove ekonomske odvisnosti). V tem primeru so arhitekti ekonomsko odvisni od svoje nasprotne stranke (podjetja X), saj 90 % svojih dohodkov ustvarijo v tem podjetju. Zato se lahko štejejo za sestavni del podjetja X.

*(b) Samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki delajo poleg delavcev*

- (26) Samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki za isto nasprotno stranko opravljajo enake ali podobne naloge poleg delavcev, so v položaju, primerljivem s položajem delavcev, saj svoje storitve opravljajo pod vodstvom svoje nasprotne stranke in ne nosijo poslovnih tveganj dejavnosti nasprotne stranke in niso neodvisne pri opravljanju zadevne gospodarske dejavnosti. Pristojni nacionalni organi/sodišča morajo odločiti, ali je treba pogodbeno razmerje samozaposlenih oseb, ki delajo poleg delavcev, prerazvrstiti v delovno razmerje. Vendar imajo tudi samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki niso prerazvrščene med delavce, lahko koristi od kolektivnih pogajanj. To potrjuje praksa v več državah članicah, kjer kolektivne pogodbe zajemajo delavce in samozaposlene osebe, dejavne v istih sektorjih<sup>25</sup>.
- (27) Zato kolektivne pogodbe v zvezi z delovnimi pogoji med nasprotno stranko in samozaposlenimi osebami brez zaposlenih, ki opravljajo enake ali podobne naloge poleg delavcev iste nasprotne stranke, ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU, tudi če nacionalni organi/sodišča zadevnih samozaposlenih oseb niso prerazvrstili med delavce. Enako velja za kolektivne pogodbe, ki v skladu s sistemi socialnega dialoga zajemajo tako delavce kot samozaposlene osebe brez zaposlenih.

**Primer 4**

*Okoliščine:* podjetje X organizira orkestrske koncerte in druge dogodke klasične glasbe. Več glasbenikov dela za podjetje X bodisi kot delavci bodisi kot samozaposlene osebe na podlagi letnih pogodb. Kulturni direktor podjetja X tem glasbenikom ne glede na njihov status določi dela, ki jih morajo izvajati, čas in kraj vaj ter dogodke, na katerih morajo sodelovati. Podjetje X je z vsemi glasbeniki sklenilo kolektivno pogodbo. Ta

<sup>25</sup> Glej na primer člen 14 kolektivne pogodbe za gledališki in plesni sektor na Nizozemskem, sklenjene med zvezo umetnikov (Kunstenbond) in nizozemskim združenjem za uprizoritvene umetnosti (Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten) za obdobje od 1. januarja 2020 do 31. decembra 2021, na voljo na <https://www.napk.nl/wp-content/uploads/2019/12/Cao-TD-2020-2021.pdf>; ali člen 2 kolektivne pogodbe za poklicne novinarje, sklenjene med Gospodarsko zbornico Slovenije, Svetom RTV Slovenija in Združenjem radijskih postaj Slovenije ter Sindikatom novinarjev Slovenije, na voljo na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP49>.

določa največ 45 delovnih ur na teden in glasbenikom zagotavlja en dan izrednega dopusta po izvedbi treh koncertov v enem tednu.

*Analiza:* samozaposleni glasbeniki brez zaposlenih so glede podrejenosti in podobnosti nalog v primerljivem položaju kot delavci podjetja X. Opravljajo enake naloge kot zaposleni glasbeniki (tj. izvajajo glasbo na prireditvah), zanje veljajo enaka navodila podjetja X glede vsebine, kraja in časa nastopov, prav tako so zaposleni za podobno obdobje kot zaposleni glasbeniki. V teh okoliščinah kolektivna pogodba, ki ureja delovne pogoje glasbenikov, ne spada na področje uporabe člena 101 PDEU.

(c) *Samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki delajo prek digitalnih platform za delo*

- (28) S pojavom gospodarstva spletnih platform in zagotavljanja dela prek digitalnih platform za delo je nastala nova realnost za nekatere samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki se pri opravljanju dela prek digitalnih platform za delo ali zanje znajdejo v položaju, primerljivem s položajem delavcev. Samozaposlene osebe brez zaposlenih so lahko odvisne od digitalnih platform, zlasti z vidika stikov s strankami, in se pogosto srečujejo s ponudbami za delo v smislu „vzemi ali pusti“, pri čemer imajo malo ali nič možnosti za pogajanja o svojih delovnih pogojih, vključno s plačilom. Digitalne platforme za delo običajno lahko enostransko določijo pogoje sodelovanja brez predhodnega obveščanja samozaposlenih oseb brez zaposlenih ali posvetovanja z njimi.
- (29) Nedavna sodna praksa in spremembe zakonodaje na nacionalni ravni dajejo dodatne informacije o primerljivosti takih samozaposlenih oseb z delavci. Nacionalna sodišča v zadevah v zvezi s prerazvrstitvijo vse pogostejše prepoznavajo odvisnost ponudnikov storitev od določenih vrst platform ali celo obstoj delovnega razmerja<sup>26</sup>. Podobno so nekatere države članice sprejele zakonodajo<sup>27</sup>, ki v zvezi s ponudniki storitev za digitalne platforme ali prek njih določa domnevo o delovnem razmerju ali pravico do kolektivnih pogajanj.
- (30) Za namene teh smernic izraz digitalna platforma za delo pomeni vsako fizično ali pravno osebo za zagotavljanje komercialne storitve, ki izpolnjuje vse naslednje

<sup>26</sup> Za podroben pregled sodne prakse v devetih državah članicah EU, Švici in Združenem kraljestvu glej Hiebl, C., „Case Law on the Classification of Platform Workers: Cross-European Comparative Analysis and Tentative Conclusions“, *Comparative Labour Law & Policy Journal*, 2. maj 2021, [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=3839603](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3839603).

<sup>27</sup> Glej na primer španski kraljevi zakonski odlok št. 9/2021 z dne 11. maja o spremembi prečiščenega besedila statuta delavcev, odobrenega s kraljevim zakonodajnim odlokom št. 2/2015 z dne 23. oktobra, za zagotovitev delavskih pravic oseb, ki se ukvarjajo z delom prek digitalnih platform, uradni list št. 113 z dne 12. maja 2021, strani 56733 do 56738, ali grški zakon 4808/2021 o varstvu dela – ustanovitev neodvisnega organa za inšpekcijo dela – ratifikacija Konvencije št. 190 Mednarodne organizacije dela o odpravi nasilja in nadlegovanja v svetu dela – ratifikacija Konvencije št. 187 Mednarodne organizacije dela o promocijskem okviru za varnost in zdravje pri delu – izvajanje Direktive (EU) 2019/1158 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja ter drugih določb ministrstva za delo in socialne zadeve in drugih nujnih ureditev, uradni list A' 101/19-06-2021.

zahteve: (i) vsaj delno se zagotavlja na daljavo prek elektronskih sredstev, kot je spletno mesto ali mobilna aplikacija; (ii) zagotavlja se na zahtevo prejemnika storitve, (iii) njen nujni in bistveni sestavni del pa je organizacija dela, ki ga opravljajo posamezniki, ne glede na to, ali se to delo opravlja prek spleta ali na določeni lokaciji. Platforme, ki ne organizirajo dela posameznikov, temveč zgolj zagotavljajo sredstva, prek katerih lahko samozaposlene osebe brez zaposlenih dosežejo končne uporabnike, niso digitalne platforme za delo. Na primer platforma, ki zgolj združuje in prikazuje razpoložljive ponudnike storitev (npr. vodovodne inštalaterje) na določenem območju ter tako strankam omogoča, da na zahtevo uporabijo njihove storitve, se ne šteje za digitalno platformo za delo, saj ne organizira dela ponudnikov storitev.

- (31) Na podlagi teh preudarkov kolektivne pogodbe med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih in digitalnimi platformami za delo, ki so glede na svoje značilnosti in cilj namenjene izboljšanju delovnih pogojev, ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU, tudi če nacionalni organi/sodišča zadevnih samozaposlenih oseb niso prerazvrstili med delavce.

### **Primer 5**

*Okoliščine:* skupina voznikov, ki delajo za platforme za naročanje prevoza prek aplikacij, začne pogajanja z regionalnim združenjem platform za naročanje prevoza prek aplikacij, da bi sklenila kolektivno pogodbo za izboljšanje delovnih pogojev voznikov. Platforme za naročanje prevoza prek aplikacij (člani združenja) pred začetkom pogajanj z vozniki uskladijo svojo pogajalsko strategijo. Na koncu pogajanja propadejo in kolektivna pogodba ni sklenjena. Nato združenje platform za naročanje prevoza prek aplikacij sprejme sklep, ki za potrošnike določa najnižjo ceno 5 EUR na prevoz. Platforme so se pred začetkom pogajanj z vozniki v okviru usklajevanja pogovarjale tudi o možnosti določitve najnižje cene na prevoz.

*Analiza:* platforme za naročanje prevoza prek aplikacij se poskušajo prek svojega združenja z vozniki pogajati o kolektivni pogodbi, da bi se izboljšali delovni pogoji voznikov. Čeprav se pogodba na koncu ne sklene, pogajanja med samozaposlenimi vozniki brez zaposlenih in združenjem platform ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU. Enako velja za usklajevanje med platformami pred pogajanjem z vozniki, če je tako usklajevanje potrebno in sorazmerno za pogajanja o kolektivni pogodbi, zajeti s temi smernicami.

Vendar pa se razprave med platformami o najnižji ceni za prevoz, ki se zaračuna potrošnikom, ne nanašajo na delovne pogoje. Tako usklajevanje cen med konkurenti lahko pomeni kršitev člena 101 PDEU. Sklep, ki ga je sprejelo združenje platform za naročanje prevoza prek aplikacij, nikakor ne spada na področje uporabe teh smernic, ker ni rezultat kolektivnih pogajanj med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih in njihovimi nasprotnimi strankami. Je rezultat dogovora med člani združenja, tj. platformami (nasprotnimi strankami).

Če pa bi se samozaposleni vozniki brez zaposlenih in združenje platform kolektivno dogovorili o minimalni postavki 5 EUR na prevoz za voznike (ne glede na to, kako se ta strošek prenese na potrošnike), bi se tak dogovor obravnaval kot dogovor v zvezi z delovnimi pogoji in tako ne bi spadal na področje uporabe člena 101 PDEU.

#### 4. PREDNOSTNE NALOGE IZVRŠEVANJA KOMISIJE

- (32) V nekaterih primerih so samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki niso v položaju, primerljivem s položajem delavcev, kljub temu lahko v šibkem pogajalskem položaju v razmerju do nasprotnih strank in zato ne morejo bistveno vplivati na svoje delovne pogoje. Torej tudi če ni mogoče domnevati, da njihove kolektivne pogodbe ne spadajo na področje uporabe člena 101 PDEU, se lahko te samozaposlene osebe brez zaposlenih dejansko srečujejo s podobnimi vprašanji kot samozaposlene osebe brez zaposlenih iz zgoraj opisanih kategorij. Zato Komisija ne bo ukrepala proti kolektivnim pogodbam, če je njihov namen odpraviti očitno neravnovesje v pogajalski moči samozaposlenih oseb brez zaposlenih v primerjavi z njihovimi nasprotnimi strankami ter če so glede na svoje značilnosti in cilj namenjene izboljšanju delovnih pogojev.
- (33) Za naslednje kategorije kolektivnih pogodb se bo štelo, da izpolnjujejo zgornja merila:
- (a) *Kolektivne pogodbe, ki jih samozaposlene osebe brez zaposlenih sklenejo z nasprotnimi strankami z določeno ekonomsko močjo*
- (34) Samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki poslujejo z nasprotnimi strankami, ki imajo določeno raven ekonomske in s tem kupne moči, morda nimajo dovolj pogajalske moči, da bi vplivale na svoje delovne pogoje. V tem primeru so lahko kolektivne pogodbe zakonito sredstvo za odpravo neravnovesja v pogajalski moči med stranema.
- (35) Zato Komisija ne bo ukrepala proti kolektivnim pogodbam med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih in njihovimi nasprotnimi strankami v primerih, ko obstaja očitno neravnovesje v pogajalski moči<sup>28</sup>. Štelo se bo, da tako neravnovesje v pogajalski moči obstaja, vsaj:
- kadar se samozaposlene osebe brez zaposlenih pogajajo ali sklepajo kolektivne pogodbe z eno ali več nasprotnimi strankami, ki predstavljajo celoten sektor ali industrijo, in
  - kadar se samozaposlene osebe brez zaposlenih pogajajo ali sklepajo kolektivne pogodbe z nasprotno stranko, katere skupni letni promet presega 2 milijona EUR ali ki ima najmanj deset zaposlenih, ali z več nasprotnimi strankami, ki skupaj presegajo enega od teh pragov<sup>29</sup>.

<sup>28</sup> Te smernice se ne bi smele razlagati tako, da določajo (pozitivno) prednostno nalogo izvrševanja Komisije v zvezi s kolektivnimi pogajanjem in sporazumi med samozaposlenimi osebami brez zaposlenih in podjetji pod temi pragovi.

<sup>29</sup> Izračunano v skladu s Prilogo, naslov 1, k Priporočilu Komisije z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, malih in srednje velikih podjetij (notificirano pod dokumentarno številko C(2003) 1422) (UL L 124, 20.5.2003, str. 36).

### **Primer 6**

*Okoliščine:* podjetja X, Y in Z zagotavljajo storitve vzdrževanja in popravila avtomobilov. Skupni promet podjetja X znaša 700 000 EUR, podjetja Y 1 milijon EUR, podjetja Z pa 500 000 EUR. Samozaposleni tehniki brez zaposlenih, ki delajo za ta podjetja kot neodvisni ponudniki storitev, so nezadovoljni z nizkim plačilom in slabimi varnostnimi pogoji, zato se odločijo za kolektivna pogajanja s podjetji X, Y in Z, da bi izboljšali svoje delovne pogoje. Ta tri podjetja se nočejo pogajati, saj trdijo, da bi kolektivna pogodba s samozaposlenimi tehnikami brez zaposlenih kršila člen 101 PDEU.

*Analiza:* samozaposleni tehniki brez zaposlenih in tri podjetja za avtomobilske storitve so podjetja v smislu člena 101 PDEU. Domneva o neravnovesju v pogajalski moči ne bi veljala, če bi se družbe X, Y ali Z pogajale neodvisno, saj nobena od njih ne dosega praga 2 milijonov EUR prometa iz odstavka 35 teh smernic. Vendar v tem primeru domneva velja, ker se tri družbe pogajajo kolektivno in se zato upošteva njihov skupni promet. Zato Komisija v tem primeru ne bi ukrepala proti kolektivnim pogodbam v zvezi z delovnimi pogoji samozaposlenih oseb brez zaposlenih.

- (b) *Kolektivne pogodbe, ki jih samozaposlene osebe sklenejo v skladu z nacionalno zakonodajo ali zakonodajo EU*
- (36) V nekaterih primerih si je nacionalni zakonodajalec v okviru uresničevanja socialnih ciljev prizadeval obravnavati neravnovesje v pogajalski moči nekaterih kategorij samozaposlenih oseb brez zaposlenih, tako da je (i) tem osebam izrecno priznal pravico do kolektivnih pogajanj ali da je (ii) s področja uporabe nacionalnega konkurenčnega prava izključil kolektivne pogodbe, ki jih sklenejo samozaposlene osebe v določenih poklicih. Če so taki nacionalni ukrepi sprejeti zaradi upoštevanja socialnih ciljev, Komisija torej ne bo ukrepala proti kolektivnim pogodbam, ki vključujejo kategorije samozaposlenih oseb brez zaposlenih, za katere se uporablja taka nacionalna zakonodaja.

### **Primer 7**

*Okoliščine:* z nacionalno zakonodajo države članice A so s področja uporabe nacionalnega konkurenčnega prava izključene pogodbe, ki jih sklenejo nekatere samozaposlene osebe v kulturnem sektorju.

*Analiza:* država članica A je določila sektorsko izjemo v okviru nacionalnega konkurenčnega prava zaradi upoštevanja socialnih ciljev. Tudi če področje uporabe ukrepa presega položaj samozaposlenih oseb brez zaposlenih iz oddelka III teh smernic, Komisija ne bo ukrepala proti kolektivnim pogodbam, ki jih samozaposlene osebe brez zaposlenih sklenejo v skladu z nacionalnim ukrepom.

### **Primer 8**

*Okoliščine:* delovno pravo države članice B določa pravico samozaposlenih novinarjev brez zaposlenih do kolektivnih pogajanj s podjetji, za katere opravljajo storitve.

*Analiza:* država članica B je posebni kategoriji samozaposlenih oseb, in sicer novinarjem, izrecno priznala pravico do kolektivnih pogajanj. To pomeni, da kolektivne pogodbe, sklenjene med novinarji in podjetji, za katere ti opravljajo storitve, v skladu z nacionalnim konkurenčnim pravom ne veljajo za protikonkurenčne. Zato v tem primeru Komisija ne bi ukrepala proti kolektivnim pogodbam, ki so jih sklenili samozaposleni novinarji brez zaposlenih.

- (37) Podobno direktiva o avtorskih pravicah<sup>30</sup> določa načelo, da so avtorji in izvajalci<sup>31</sup> upravičeni do prejemanja primerne in sorazmerne plačila, kadar licencirajo ali prenesajo svoje izključne pravice za izkoriščanje svojih del ali drugih predmetov varstva, zaščitene z avtorsko in sorodnimi pravicami<sup>32</sup>. Avtorji in izvajalci so

<sup>30</sup> Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (PE/51/2019/REV/1, UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

<sup>31</sup> Člen 18 direktive o avtorskih pravicah se uporablja za vse avtorje in izvajalce, razen za avtorje računalniškega programa v smislu člena 2 Direktive 2009/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o pravnem varstvu računalniških programov (UL L 111, 5.5.2009, str. 16). Člen 23(2) Direktive (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (PE/51/2019/REV/1, UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

<sup>32</sup> Člen 18(1) in uvodna izjava 72 Direktive (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (PE/51/2019/REV/1, UL L 130, 17.5.2019, str. 92). Glej tudi uvodno izjavo 73 te direktive, v skladu s katero mora biti plačilo avtorjev in izvajalcev „ustrezno in sorazmerno z dejansko ali potencialno ekonomsko vrednostjo licenciranih ali prenesenih pravic ob upoštevanju prispevka avtorja ali izvajalca k celotnemu delu ali drugemu predmetu varstva ter vseh drugih okoliščin primera, kot so tržne prakse ali dejansko izkoriščanje dela“.

običajno v šibkejšem pogodbenem položaju kot njihove nasprotne stranke<sup>33</sup>, Direktiva pa predvideva možnost okrepitve njihovega pogodbenega položaja, da se zagotovi pravično plačilo v njihovih pogodbah za izkoriščanje del<sup>34</sup>. Direktiva o avtorskih pravicah državam članicam omogoča prožnost pri izvajanju tega načela z različnimi mehanizmi (vključno s kolektivnimi pogajanjem), če so v skladu z zakonodajo EU<sup>35</sup>.

- (38) Komisija v skladu s temi določbami in brez poseganja v druge določbe direktive o avtorskih pravicah ne bo ukrepala proti kolektivnim pogodbam, ki jih samozaposleni avtorji ali izvajalci brez zaposlenih sklenejo z nasprotnimi strankami v skladu s to direktivo.
- (39) Odstavek 38 teh smernic se ne uporablja za kolektivna pogajanja, sklenjena v okviru organizacij za kolektivno upravljanje pravic ali neodvisnih subjektov za upravljanje<sup>36</sup>. Te smernice se ne bi smele razlagati tako, da iz uporabe konkurenčnega prava EU izključujejo ravnanja teh organizacij ali subjektov<sup>37</sup>.

---

<sup>33</sup> Uvodna izjava 72 Direktive (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (PE/51/2019/REV/1, UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

<sup>34</sup> Kolektivna pogajanja se lahko uporabljajo tudi v primerih iz člena 19(5), člena 20(1) in člena 22(5) Direktive (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (PE/51/2019/REV/1, UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

<sup>35</sup> Člen 18(2) in uvodna izjava 73 Direktive (EU) 2019/790 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o avtorski in sorodnih pravicah na enotnem digitalnem trgu in spremembi direktiv 96/9/ES in 2001/29/ES (PE/51/2019/REV/1, UL L 130, 17.5.2019, str. 92).

<sup>36</sup> „Organizacija za kolektivno upravljanje pravic“ pomeni vsako organizacijo, ki je z zakonom ali z dodelitvijo, licenco ali katerim koli drugim pogodbenim dogovorom pooblaščen za upravljanje avtorske ali sorodnih pravic v imenu več kot enega imetnika pravic in v skupno korist teh imetnikov pravic, pri čemer je to njen edini ali glavni namen, in ki izpolnjuje eno ali obe naslednji merili: (i) je v lasti ali pod nadzorom svojih članov; (ii) je organizirana na nepridobitni osnovi. „Neodvisni subjekt za upravljanje“ pomeni vsako organizacijo, ki je z zakonom ali z dodelitvijo, licenco ali katerim koli drugim pogodbenim dogovorom pooblaščen za upravljanje avtorske ali sorodnih pravic v imenu več kot enega imetnika pravic in v skupno korist teh imetnikov pravic, pri čemer je to njen edini ali glavni namen, in ki: (i) ni v celoti ali deloma v neposredni ali posredni lasti ali pod nadzorom imetnikov pravic in (ii) je organizirana na pridobitni osnovi; člen 3, točki (a) in (b), Direktive 2014/26/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju več ozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo na notranjem trgu (UL L 84, 20.3.2014, str. 72).

<sup>37</sup> Uvodna izjava 56 Direktive 2014/26/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju več ozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo na notranjem trgu (UL L 84, 20.3.2014, str. 72).

**Primer 9**

*Okoliščine:* podjetje Y izdaja časopise in revije. Več samozaposlenih novinarjev prispeva članke za publikacije podjetja Y. Podjetje Y plačuje novinarje na podlagi člankov, objavljenih v posameznem časopisu ali reviji. Novinarji niso zadovoljni z višino plačila, ki ga prejemajo od podjetja Y, zato se z njim pogajajo in skupaj dogovorijo o 20-odstotnem povečanju licenčnin (plačila), ki jih plačuje podjetje Y.

*Analiza:* Komisija v skladu s temi smernicami ne bo ukrepala proti kolektivni pogodbi, ki so jo sklenili samozaposleni novinarji brez zaposlenih in podjetje Y, saj je bila sklenjena v skladu z direktivo o avtorskih pravicah.